

Párhuzamos életképek VI.

*

Hogy az újságíró alapvető kötelessége riportalanyai nevének pontos írása, arra Ehmann Imre plébános úr a tőle megszokott tapintatos, ám mégis határozott módján figyelmeztetett.

– Az egypártrendszer idején több alkalommal is kérdőre vontak bennünket, papokat, ha valamiféle bírálatot vélték felfedezni prédikációinkban, vagy akár a hívekkel folytatott beszélgetéseinkben. A jelentéstevő ilyenkor rendtevesen írta le a nevemet, a h elé odabiggyesztette a c betűt is. Ez volt a szerencsém, így nyugodt lelkiismerettel mondhattam, hogy én nem vagyok azonos az Ehmann nevezetű személlyel, tehát a kifogásolt mondatokat sem én mondtam – mesélte a történetet, amikor német félműveltségemből következően ch-val írtam le nevét.

Nemrégiben pedig Csorba Béla figyelmeztetett, hogy a Futakon található, általam Hadik Jánosnak mondott emlékek tulajdonképpen Hadik Andrásé. Az erdélyi települések, Hadikfalva, Andrásfalva éppen róla kapták nevüket. Ismételten szembesülnöm kellett tehát: a nevek pontos írása elengedhetetlenül fontos ahhoz is, hogy zavartalan legyen az egy nemzetben belüli kapcsolattartás.

*

– Mikor készítesz már velem is interjút – fordult hozzám T. Cs. néhány ével ezelőtt a Kosztolányi Napok rendezvénytársaság egyikén. Teltek-múltak a napok, hónapok. Valószínűleg megelégette már a várakozást, mert egyszer csak látom, a Magyar Szó Kilitő rovatában kénytelen volt önmagát faggatni irodalmunk bársonyszélcsendes zugában a felzaklatott állapotokról. Nem éppen megszokott jelenség ez. Korábban egyik nagybecskereki magyartanár ismerősöm interjút szolgáltatta meg édesanyját, majd az apja vezetéknévét viselő fiát, legutóbb pedig ugyancsak önmagát.

*

Azt, hogy nemzeti közösségünk vezetőivel valami baj van, már régóta és mindenki tudja. Itt, felénk, a Délvidé-

ken nem kell senkit sem eltüntetni a közügyektől, erre felé ugyanis nemigen foglalkozik senki sem közügyekkel (tiszteltet a kivételnek). Mindenki a saját érdekét tartja szem előtt, a választóktól a közügyek intézésére kapott felhatalmazást képviselőink, tisztségviselőink többsége a saját egzisztenciájának egyengetésére, javítására fordítja. Nagyon kicsi azok száma, akik előbbre valónak tekintik magyar közösségünk sorsát a sajátjuknál. Vajon nem tudják, hogy a közösség széthullása után az egyén megsemmisülése, megsemmisítése következik?

*

Fiatal újságírónk az árvíz sújtotta vidékre látogatott. Az embereket kérdezgette. Napok múltán a lap főszerkesztőjét vonták kérdőre a helyiek, kit küldött közéjük, mert még kezét sem akart velük fogni.

– Mit gondoltok, tán majd leereszkedek közéjük? – válaszolta az ifjú értelmiségi, amikor főnöke rákérdezett viselkedésének okára.

*

– Tűrhetetlen, hogy Magyarkanizsa utcáin magyar zászlót lengessenek a felvonuló fiatalok. Mégis, hol élnek ők? – méltatlankodott egyik rendőr a mellette álló szerb újságírónak, míg a Keramika előtt a rohamrendőrökre várakoztunk, akiknek a bírósági végrehajtást kellett volna szavatolniuk, hogy munkásaival együtt az igazgató visszatérhessen munkahelyére.

*

– Miért kell itt a síkságon, a termőföldek kellős közepén műtrágyagyárakat építeni? – méltatlankodott még a kilencvenes évek elején a Szerbiából hívott hegesztők egyike a Zorkában végzett nagyjavítások alkalmakor. Azóta megszűnt a vegyiművek, de a műtrágyát sem Szerbiából hozzák. Pedig hány vajdasági gyárat szereltek le és vitték arra a vidékre, ahova aztán a nyersanyagot ugyancsak innen szállították. A hegesztőmesterhez hasonló gondolkodású emberek irányították az öntelt jugoszláv gazdaságot.

*

– Itt mindenki a másik szakterületéhez ért a legjobban – mondta Bogdán József törökkanizsai plébános, miután valaki éppen teológiából kezdett kiegészítő tanórát tartani neki.

– Az illető megfeledezett róla, hogy a kereszténység, különösen nálunk, magyaroknál életemünk, számunkra nem vallást, hanem életmódot jelent – folytatta a pap költő.

*

– Isten, hazánkért térdelünk elébed – énekelte a himnuszszerű népi éneket Kónya Sándor Gunarason és Tóthfalun Az élő egyház a Délvidéken című könyv bemutatóján. Kell ennél pontosabb meghatározás, hogy miért gyűjtöttem könyvbe a megjelent interjúkat, jegyzeteket?

*

Járom a vidéket. Azokat a településeket keresem fel, ahol kastélyt, vagy ami még ennél is fontosabb, kápolnát, templomot épített fel az uradalom egykori birtokosa, legyen az akár báró, akár gróf. Eközben kezembe akadt a Bács-Bodrog vármegye nemeseit felsoroló könyv is. Megdöbbenő volt lapozgatása. Mária Terézia, majd fia, II. József birtok- és rangadományozásai ebben a megyében zömmel a horvátokat, szerbeket és németeket érintette. Tudták, miként kell a magyarokat rövid pórázon tartani. Mégis, a legkiválóbbak, a Rédliek, a Szécseniek, Hadikok nem a kastélyaik építésében látták fennmaradásuk esélyét, hanem jobbagyaik, cselédjeik, munkásaik lelkiéletének felemelésében. Kápolnát, templomot emeltek elsősorban, megvetve így a faluközösség alapjait.

Ezért mondhatta Biróné Szili Katalin Babapusztán, a negyvenes években Hadikkisfaluként ismert székely telepen: „Kötelességemnek tartom, hogy családomban továbbadjam azt, amit öreganyámtól hallottam a Hammelstein báróról, mert csak így tudjuk szép emlékét megtartani, amiért három hold földet és épületanyagot adott, hogy házunkat felépíthessük.”

Ha történészeink, tanáraink, politikusaink is így gondolkodnának, egészen más lenne életminőségünk.

*

– A piacgazdaság megoldja majd a kétnyelvűség kérdését – mondták kórusban barátaim is, ha a nyelvhasználatl kapcsolatos problémákról vitakoztunk. Szerintük az eladók, az árusok rákényszerülnek, hogy megtanuljanak magyarul, ha el akarják adni portékájukat. Az évszázadok

tapasztalataiból született könyvek ismeretéből legalábbis erre következtettek. Csakhogy figyelmen kívül hagyták, hogy az álgúnyába bújt liberális-kommunista szövetkezésből fakadó diktatúra vidékünkön is véghezvitte célját, hogy a magyar keresztény értékrend által is formált európai kultúrát leépítse, lelki-szellemi megsemmisítését megkísérelje. A huszadik század végére a balkáni szokásgyakorlat szinte minden dologban rácsáfolt az Európában elfogadott logikus gondolkodásmódra.

– Nem tudom, kihez forduljak gondommal – mondja egyik szerémségi ismerősöm, aki éppen most kapott felmondást egy német tulajdonú vállalatban, mert főnöke meghallotta, hogy telefonon magyarul beszél idős anyósával.

Itt minden az államnyelvnek van alárendelve. Még a szabadkai önkormányzat által kialakított új ipari zónában kiadó épületeket is csak szerbül, és angolul hirdetik. A kétnyelvűség tehát él, csupán a kisebbségbe kényszerítettek nyelvét figyelmen kívül annyira, hogy már a magyar többségű települések néhány üzletében is kiírják, beszélünk magyarul, angolul, németül. Szerbül nem beszélnek? Vagy azt már természetesnek kell venni?

*

Augusztus 20-a végre számunkra, délvidéki magyarok számára is nemzeti ünnep, vagy mégse? Tanintézményünknek, amelynek a nemzeti önismeretünket kellene elmélyítenie, az újvidéki Magyar Tanszéknek a vezető tanárai ugyanis a pécsi születésű Kornelije Stanković orvosra, írói nevén Szenteleky Kornélra, halálának évfordulójára szeretnének emlékezni, és emlékeznek is ezen a napon. A nemzet együvé tartozásának ünnepe helyett annak az írónak a sírjához invitálnak bennünket, aki szerint itt a Délvidéken csak a hízók horkolásától hangos disznóólak sorjáznak, és nincs a magyarság szempontjából fontos történelmi emlék. Pedig akkoriban még szinte teljes pompájukban álltak Délvidék-szerte a magyar faluközösségeket létrehozó nemes főurak kastélyai, arborétumai, majorjai és templomai Rasztinán, Babapusztán, Temerinben, Horgoson, Futakon, Csókán, Beodrán, Törökkanizsán. Házhely- és épületanyag-osztással magyar falvakat alapítottak. Templomot nemcsak azért építettek, hogy az altemplomba kialakítsák sirboltjukat, hanem mert tudták, az embereknek kultúra és hit egyaránt fontos a megélhetéshez, megmaradáshoz. Legtöbbször ezek a bárók, grófok nem is magyarok voltak, az újratelepítéskor mégis szembehelyezkedtek a bécsi udvarral, a

magyar koronát szolgálták elsősorban. Kastélyaik romokban állnak. Az arborétumokat láncfűrészsel irtották még a közelmúltban ide irányított menekültek is. Errefelé a kiemelt fontosságúnak nyilvánított műemlékvédelem mint ha azt jelentené, a tökéletes megsemmisítésüket kell felügyelni, intézményessé tenni. Ki emlékezik már a Rédl bárókra, Szécsen, Marczibányi, Karácsonyi grófokra. Ki emlékezik majd ránk, akik falu- és templomépítőink emléket sem voltunk képesek megőrizni? Ha Istennek hátat fordítunk, múltunknak, jelenünknek és saját unokáinknak fordítunk hátat.

*

Leányom Berecz András népmeseegyüjteményét kereste Budapesten.

– Mi ilyen népnemzeti, nacionalista szerzők könyveit nem forgalmazzuk – jelentette ki a Libri-könyvesbolt hálózat egyik üzletében az elárusító.

*

Kincstár. Gunaras és Topolya között 1941-től 1944-ig Istenáldja falutól balra, a Kishegyesre vezető nagyút melletti tanyacsoportot neveztek Kincstárnak. A Trianont követő országhatár-meghúzás után a magyar területekre csődített szerb telepesek kapták a tanyákat. Ők kapták, ám mégsem itt, hanem a közeli városokban, vagy éppen Belgrádban laktak, a tanyákat a földekkel együtt pedig a nincstelenné, földönfutóvá tett, a családi életet éppen elkezdő magyar embereknek adták bérbe.

– A Kishegyes felé vezető földúton vonult Perczel Móricz Szenttamás felé, hogy véget vessen a szerbek fosztogatásainak – meséli Rudi bátyám, aki feleségével, Kati ángyommal gyakran látogatta meg gyalogosan a tanyasor első házában testvérét, szüleimet. Ott kezdtek ugyanis a családi életet. A Perczel-hadiút menti tanyák egyikén.

*

– Szabadkai megyés püspökünk nem eléggé áll ki a délvidéki magyarság mellett, legalább is, ami a katolikus közösség nemzeti azonosságának megőrzését illeti – fejtette K.G. Szabadkán egy egyházi-vallási tematikájú rendezvényen. A kérdés felvetésekor azon tépelődök, tudunk-e ezen változtatni? Mindenképpen! De csak úgy, ha ezt az igényt nemcsak másokkal szemben támasztjuk, hanem mi magunk is a magyar keresztény értékek felé fordulunk. Amennyiben lépten-nyomon ez nyilvánul meg tetteinkben, gyermekeink nevelésében, akkor az elkövetkező nemzedékek már nemzeti hittel felvértezettek lesz-

nek olyannyira, hogyha a közülük kikerülő papok bármelyike is főpásztori kinevezést kap, közösségének nemzeti tudatát őrizve és az iskolázatásra is gondot fordítva vezeti népét Istenhez. Nem véletlen tehát a magyar nemzet lelki megújulásáért meghirdetett imaév, amihez nekünk, délvidékieknek különösen fontos lenne kapcsolódnunk. Annál is inkább, mert ennek az esztendőnek egyik jelentős eseménye, a nándorfehérvári győzelem 550. évfordulója bennünket alaposabban érint. Nándorfehérvár, térben legalábbis, hozzánk közel áll, a déli harangok szavát, Hunyadi és Kapisztrán üzenetét jobban kellene hallanunk!

*

Egyáltalán értjük-e még a harangok szavát? Megtörténhet, egy-egy nemzeti közösség fontos üzenetet hall ki belőle, de mit hallunk mi, akik között már olyan, magukat keresztény értelmiséginek mondó emberek hallatják hangjukat, akik önpusztító meglátása nem a nemzethez, hanem a pénz világához tereli a gyanútlanokat.

– Ha most indulna iskolába leányom, mindenképpen szerb osztályba íratnám – fejt ki egy magyar értelmiségi, szembefordulva Isten elrendelésével, amely szerint mindenki a maga nemzeti közösségében gyarapodjon, váljon Isten és nemzete dicsőségére.

Értékrendválság? Értékválság? Vagy az értékek szándékos megkérdőjelezésével az emberek elbizonytalanításán ügködnek a gyors siker kovácsai, miközben az egyébként is megroppant nemzettudatot ostorozzák?

– Nekünk, vajdasági magyaroknak Szerbia az anyaországunk – harangozta be véleményét írásban is kifejtve az említett személy, akárcsak Ljubiša Ristićnek, a magyar színjátszás temetési vállalkozójának szavait visszhangozná a kommunista ifjúsági elnökből lett keresztény értelmiségi. A döbbenetes csupán az, hogy senki sem reagált szavaira. Felénk a tetteknek, a kimondott szónak csak a pártok, és az éppen aktuális hatalom irányából vannak következményei? Hol a meggyőződésünk, miszerint "Tiéd az ország és a hatalom"?

*

–Bizony, a zsidókat illetően Aranyszájú Szent János megnyilatkozásaiban is találni kivetnivalót – jegyezték meg a közel ezerhatszáz évvel ezelőtt elhunyt szentünkről a Vajdasági Pax Romana egyik "tanulmányi" hétvégéjén. Újabban pedig a magyar nemzet lelki megújulásáért többek között a nándorfehérvári csata ötszázötvenedik évfordulója kapcsán meghirdetett imaév ürügyén rúgnak

egyét a liberálisok Kapisztrán Szent Jánoson is, a zsidókhoz való állítólagos elmarasztaló viszonyulása miatt. Azt a ferences Kapisztrán Jánost célozták meg ezúttal, aki apostolkodott, bűnbánati szónok volt, az erkölcsöt erősítette, küzdött az eretnekek ellen, vitázott velük, dolgozott rendje megújulásán, fáradozott a keleti egyházszakadás megszüntetésén, gyakran eljárt pápai megbízatásokban, kereszteseket toborzott. 1455 tavaszán Magyarországon is fáradozott az országgyűlésben a pártoskodás megszüntetése és a török elleni hadjárat megindítása érdekében. Miközben szentjeinket és nemzeti nagyjainkat rugdossák, mi hallgatunk, és kapcsolódni sem merünk a nemzeti imaévhez, pedig Belgrád annak az országnak a fővárosa, amelynek jármába békediktátummal kényszerítették bennünket több mint nyolc évtizede.

*

Szabadkán Szép Ferencnek, a Szent Teréz plébánia egykori plébánosának jubileumára, százötvenedik évfordulójára készül a Keresztény Értelmiségi Kör ünnepet előkészítő bizottsága. Emlékszobát és szobrot is terveznek állítani az újságírásban is jeleskedő plébánosnak, mégpedig a Városháza elé, Blaško Rajić pap szobra mellé, aki történelmet meghamisító jelentésével igyekezett a Szentszék áldását kieszközölni a trianoni békediktátum jóváhagyására. Egyéb furcsaságok is történnek. Szép Ferenc-monográfia is készül, mégpedig egy szektához kötődő történészt, Híd-díjas esszéistát bíztak meg az adatok összegyűjtésével és feldolgozásával. Kérdés csupán, hogy lehet-e tárgyilagos magyar történész az, aki Jézus anyja, Szűz Mária, a Magyarok Nagyasszonya értékelésekor már eleve a szektás szemléletmód befolyása alatt áll? Történelmünk bármelyik korszakáról hogyan szólhat az, aki a középpontban álló közbenjárónkat nem tiszteli?

